

Jacek Pietrucha

Akademia Ekonomiczna w Katowicach

DETERMINANTY NIEZALEŻNOŚCI BANKU CENTRALNEGO W KRAJACH TRANSFORMACJI

1. Wstęp

Niezależność banku centralnego należy do najczęściej, oprócz przejrzystości, dyskutowanych rozwiązań instytucjonalnych przyjmowanych w bankowości centralnej. W polskiej literaturze przedmiotu wymienić należy zwłaszcza prace R. Huterskiego [Huterski, 2000] i A. Wojtyny [Wojtyna, 1998] poruszające tę problematykę. Obszerne podsumowanie najnowszych badań znaleźć można w publikacjach A. Cukiermana [Cukierman, 2006] i M. Arnone i in. [Arnone i in., 2007]. Badania nad niezależnością banku centralnego koncentrują się zwłaszcza na relacjach wiążących ją z poziomem inflacji, a także z innymi wielkościami makroekonomicznymi (PKB, stopa wyrzeczenia). Rzadziej podejmowanym tematem są determinanty niezależności.

Zasadniczym celem artykułu jest powtórzenie analizy determinantów niezależności banku centralnego w krajach transformacji przeprowadzonej przez M. Brzozowskiego [Brzozowski, 2006] na odmiennym zestawie danych. Prezentowana wstępna analiza zmierza do wykazania, że postęp reform transformacyjnych jest zasadniczym czynnikiem determinującym zróżnicowanie w poziomie niezależności banku centralnego w badanych krajach transformacji.

2. Determinanty niezależności – wnioski z literatury przedmiotu

S. Eijffinger [Eijffinger, 1997] wyodrębnił następujące czynniki, które mogą determinować niezależność banku centralnego: stopa bezrobocia równowagi, dług publiczny, niestabilność polityczna, nadzór nad instytucjami finansowymi, awersja inflacyjna sektora finansowego, awersja inflacyjna społeczeństwa i inne (wariancja szoków wydajności produkcji, nachylenie krzywej Philipsa).

Niestety zarówno rozważania teoretyczne, jak i badania empiryczne (dotyczące zwykle krajów rozwiniętych) nie pozwoliły, w przypadku większości z badanych

wielkości, wyprowadzić jednoznacznej konkluzji co do tego, na ile stanowią one czynnik wyjaśniający poziom niezależności banku centralnego [Huterski, 2000; Brzozowski, 2006]. Niejednoznaczność wyników dotyczy zwłaszcza stopy bezrobocia równowagi, długu publicznego i nadzoru nad instytucjami finansowymi [Freytag, Masciandaro, 2005].

Duże zainteresowanie wzbudziły badania A. Posen nad rolą awersji inflacyjnej sektora finansowego, w których dowodzi on, że zarówno niska inflacja, jak i niezależność banku centralnego są wynikiem preferencji inflacyjnych sektora finansowego [Posen, 1995, s. 253-274]. Niestety, w analizach empirycznych autor stosuje dla określenia roli sektora finansowego zmienne mające dość luźny z nim związek (federalny charakter państwa, frakcyjność systemu politycznego). Kolejne badania w większości nie potwierdzają tej hipotezy, przy czym stosuje się w nich bardziej bezpośrednio mierniki roli sektora finansowego (np. kredyt dla sektora prywatnego jako odsetek PKB lub aktywa sektora jako odsetek PKB). Badania te prowadzili: J. de Haan, G. Van't Hag [de Haan, Van't Hag, 1995, s. 335-351], M. Campillo, J. Miron [Campillo, Miron, 1997], J. Temple [Temple, 1998, s. 215-219], R. Franzese [Franzese, 1999, s. 681-706]. Możliwość bezpośrednią lub pośrednią wpływu sektora finansowego na awersję inflacyjną stwierdza z kolei K. Scheve [Scheve, 2004, s. 1-34]. Reasumując, można stwierdzić, że poszukiwanie determinantów niezależności, rozumianych tak jak w katalogu S. Eijffingera, nie przyniosło jednoznacznych wniosków.

Specyfice krajów transformacji systemowej poświęcił swoją analizę M. Brzozowski [Brzozowski, 2006]. W badaniu determinantów niezależności banków centralnych w krajach transformacji uwzględnił następujące zmienne: inflacja obserwowana przed dokonywaniem reformy banku centralnego i w jego trakcie, stopień postępu reform transformacyjnych mierzony wskaźnikiem De Melo i in., poziom swobód politycznych i obywatelskich mierzony indeksem Freedom House, stabilność polityczna (z bazy governance Banku Światowego), efektywność instytucji rządowych (z bazy governance Banku Światowego) oraz integracja z UE. Wartości mierników niezależności zaczerpnięto z pracy A. Cukiermana i in. [Cukierman, Miller, Neyapti, 2000] (wartości te w cytowanej pracy dotyczą połowy lat 90.). Autor wykazał statystycznie istotną rolę inflacji poprzedzającej reformę banku centralnego, postępu reform transformacyjnych oraz zmiennej powstałej w wyniku przekształcenia grupy zmiennych obejmujących stabilność polityczną, efektywność instytucji rządowych oraz integrację z UE.

3. Zakres analizy

W niniejszym artykule przyjęto podobną listę zmiennych jak w pracy M. Brzozowskiego, jednakże dla innego przedziału czasowego i częściowo odmiennie mierzonych. Do zasadniczych odmienności przyjętego zestawu danych w stosunku do pracy M. Brzozowskiego zaliczyć można następujące aspekty:

- analizę przeprowadzono dla danych z roku 2002, podczas gdy w pracy Brzozowskiego wartości miernika niezależności dotyczą (za A. Cukiermanem i in.) połowy lat 90., a pozostałe dane uzależnione są od roku przeprowadzania reformy banku centralnego,
- niezależność mierzona jest wskaźnikiem GMT (z podziałem na niezależność polityczną i ekonomiczną) oraz nowym, własnym wskaźnikiem,
- do analizy traumy inflacyjnej poprzedzającej nadanie niezależności przyjęto najwyższą wartość inflacji potransformacyjnej,
- postęp transformacji mierzony jest wskaźnikiem EBOiR publikowanym w Transition Report,
- zamiast miernika swobód politycznych i obywatelskich, który jest silnie skorelowany z pozostałymi zmiennymi, wybrano miernik demokracji z bazy Polity IV [Marshall, Jaggers, 2002],
- w związku z silną korelacją mierników governace i integracji z UE z miernikiem transformacji w tej wstępnej fazie badań zrezygnowano z ich uwzględnienia,
- do listy zmiennych dodano miernik otwartości gospodarki, którego rolą jest uchwycenie ewentualnego wpływu globalizacji na poziom niezależności banku centralnego.

4. Opis zmiennych

Niezależność banku centralnego. Ogromne zainteresowanie problematyką niezależności przyczyniło się do skonstruowania licznych jej mierników. Wśród mierników prawnej niezależności wymienić można zwłaszcza miarę skontrolowaną przez V. Grilliego, D. Masciandro, G. Tabelliniego [Grilli, Masciandro, Tabellini, 1991, s. 341-392] (dalej GMT), zob. tab. 1. Wskaźnik przybiera wartości od 0 (niski poziom niezależności) do 16 (wysoki poziom). Niezależność polityczna obejmuje: powoływanie prezesa i zarządu, kadencję prezesa i zarządu, głos rządu przy podejmowaniu decyzji, zatwierdzanie kształtu polityki pieniężnej przez rząd, stabilność cen jako cel polityki, prawne wzmocnienie pozycji banku centralnego. Niezależność ekonomiczna definiowana jest zwłaszcza jako ograniczenia w kredytowaniu sektora finansów publicznych, a także samodzielność w ustalaniu stopy procentowej oraz jednoznaczność przyporządkowania kompetencji w zakresie nadzoru bankowego.

W badaniach posłużono się także nowym miernikiem (tab. 2). Odmienna jest nieco wartość informacyjna tych wskaźników – o ile w przypadku GMT znacznie większą rolę odgrywają regulacje dotyczące celu polityki pieniężnej, ograniczeń kredytowania (we wskaźniku GMT 5 na 7 punktów za niezależność ekonomiczną) oraz w zakresie niezależności personalnej, o tyle w proponowanym wskaźniku większy nacisk położono na niezależność w zakresie określania celu oraz głównej stopy procentowej, uwzględniając oczywiście również możliwe pozostałe czynniki

Tabela 1. Miernik niezależności banku centralnego GMT

Wyznacznik
A. Niezależność polityczna
1. Prezes nie jest powoływany przez rząd
2. Prezes powoływany na więcej niż pięć lat
3. Całość zarządu nie jest powoływana przez rząd
4. Brak udziału przedstawiciela rządu z głosem stanowiącym
5. Zatwierdzanie kształtu polityki pieniężnej przez rząd nie ma miejsca
6. Wymogi ustawowe, że bank centralny realizuje stabilizację monetarną pośród celów swojego działania
7. Prawne przesłanki wzmacniające pozycję banku centralnego w przypadku konfliktu z rządem
B. Niezależność ekonomiczna
1. Bezpośrednie kredytowanie rządu: nie jest automatyczne
2. Bezpośrednie kredytowanie rządu: według stóp rynkowych
3. Bezpośrednie kredytowanie rządu: tymczasowe
4. Bezpośrednie kredytowanie rządu: w ograniczonej ilości
5. Bank centralny nie partycypuje w pierwotnym rynku długu publicznego
6. Stopa dyskontowa jest ustalana przez bank centralny
7. Nadzór bankowy nie jest powierzany bankowi centralnemu (2 pkt) lub powierzony tylko jemu (1 pkt)

Źródło: V. Grilli, D. Masciandro, G. Tabellini, *Political and Monetary Institutions and Public Finance Policies in the Industrial Economies*, „Economic Policy” 1991 nr 13, s. 341-392.

ograniczające autonomię. Nie uwzględniono także relacji z nadzorem bankowym, gdyż konkluzje dotyczące wpływu koncentracji kompetencji w zakresie polityki pieniężnej i nadzoru na niezależność w zakresie polityki pieniężnej nie są jednoznaczne. W zamian wprowadzono wyznacznik określający podział kompetencji dotyczących mechanizmu kursowego, gdyż stałe kursy z dyskrejonalnym udziałem rządu ograniczają zakres niezależności.

Inflacja potransformacyjna. W literaturze przedmiotu podnoszona jest czasami kwestia wpływu przeszłych doświadczeń z inflacją na rozwiązania instytucjonalne w zakresie pozycji ustrojowej banku centralnego. Znaczenie awersji inflacyjnej (społecznej opozycji wobec inflacji) pojawia się zwłaszcza w dyskusjach nad źródłami antyinflacyjnego nastawienia polityki pieniężnej w RFN. Zasadnicza linia argumentacji wygląda następująco: negatywne doświadczenia społeczeństwa niemieckiego z dwiema hiperinflacjami (a zwłaszcza w latach 20. XX wieku) doprowadziły do wytworzenia się społecznej opozycji wobec inflacji, co z kolei przyczyniło się do konsekwentnej antyinflacyjnej polityki Niemieckiego Banku Federalnego [Neumann, 1998]. Rozważania te wpłynęły na poszukiwania „kulturowych uwarunkowań” inflacji, a zatem bezpośredniego znaczenia podzielanych przez dane społeczeństwo wartości i norm zachowania dla stabilności cen, przy czym

Tabela 2. Nowy miernik niezależności

Wyznacznik (zmienna)	Waga	Punktacja
1. Kto decyduje o celu polityki pieniężnej oraz jego interpretacji?	0,25	1 – tylko bank centralny lub zapis ustawowy 0,66 – bank centralny, ale występuje procedura nadrzędności 0,33 – bank centralny wspólnie z rządem 0 – rząd
2. Kto decyduje o głównej stopie procentowej?	0,25	1 – bank centralny 0,5 – bank centralny wspólnie z rządem 0 – rząd
3. Czy bank centralny ma wpływ na mechanizm kursu walutowego?	0,125	1 – tylko bank centralny lub zapis ustawowy 0,5 – bank centralny wspólnie z rządem 0 – rząd
4. Czy obowiązuje zakaz kredytowania sektora publicznego lub jego istotne ograniczenia?	0,125	1 – ustawowy lub konstytucyjny zakaz kredytowania sektora finansów publicznych przez bank centralny 0,5 – kredytowanie jest dozwolone przy zachowaniu ściśle określonych efektywnych limitów oraz warunków rynkowych 0 – kredytowanie możliwe bez ograniczeń
5. Jaki jest wpływ sfery politycznej na kierownictwo banku centralnego? Czy w procedurze mianowania występują co najmniej dwa podmioty? Czy kadencja kierownictwa banku centralnego jest dłuższa od kadencji parlamentu? Czy obowiązuje zakaz łączenia stanowisk w kierownictwie banku centralnego oraz w sektorze publicznym i prywatnym? Czy odwołanie kierownictwa banku centralnego możliwe jest tylko z wąsko zdefiniowanego katalogu przyczyn, m.in. w przypadku stwierdzonego sądowo złamania prawa?	0,125	1 – tak 0 – nie lub dominująca rola rządu (więcej niż 50% osób mianowanych przez rząd 1 – kadencja dłuższa niż 5 lat lub równa 5 lat 0,5 – kadencja równa 4 lata 0 – kadencja krótsza niż 4 lata 1 – tak 0 – nie 1 – tak 0 – nie
6. Czy bank centralny posiada niezależność finansową? Czy budżet banku znajduje się pod jego kontrolą? Czy kontrola finansowa dokonywana jest przez niezależne podmioty?	0,125	1 – tak 0 – nie 1 – tak 0 – nie

Źródło: opracowanie własne.

najczęściej zakłada się, że wartości te wynikają z przeszłych doświadczeń z hiperinflacjami. To dość często powielane przekonanie oparte jest jednak na względnie słabych podstawach empirycznych¹. W niniejszym artykule przyjęto, że trauma inflacyjna, jaka (ewentualnie) przyczyniła się w krajach transformacji do utworzenia niezależnego banku centralnego, uzależniona jest nie tyle od inflacji poprzedzającej reformę banku centralnego (zwłaszcza że w większości krajów obecny stan niezależności kształtował się ewolucyjnie i trudno wskazać jeden rok nadania niezależności²), ale od maksymalnej wysokości inflacji w okresie transformacji. Wystąpiła ona na początku lat 90., tym samym rok wystąpienia maksymalnej inflacji we wszystkich krajach jest wcześniejszy od roku pomiaru niezależności.

Transformacja systemowa. Postęp w tworzeniu instytucji charakterystycznych dla gospodarki rynkowej wydaje się dość oczywistą propozycją czynnika wyjaśniającego zróżnicowanie w poziomie niezależności w krajach transformacji. Po pierwsze, mówienie o niezależności ma sens wyłącznie w przypadku rynkowego charakteru gospodarki (ze względu na zupełnie inny charakter bankowości w gospodarce centralnie planowanej). Po drugie, większość badań wskazuje na to, że poziom prawnej niezależności banku centralnego nie odgrywał zasadniczej roli w pierwszych etapach transformacji [Cukierman, Miller, Neyapti, 2000; Maliszewski, 2000; Eijffinger, Stadhouders, 2003]. Po trzecie, dochodzenie do obecnego stanu autonomii następowało etapami i miało związek z otwieraniem się gospodarki na zagranicę oraz z procesami integracji europejskiej. Postęp w transformacji należy zatem rozumieć szeroko jako całokształt zmian instytucjonalnych związanych również z równoległe występującymi procesami integracji i globalizacji, których to efekty trudno jest jednoznacznie rozdzielić. Postęp transformacji mierzony jest wskaźnikiem transformacji EBOiR (łączny postęp w liberalizacji gospodarki i budowie instytucji charakterystycznych dla gospodarki rynkowej mierzony średnią 7 szczegółowych wskaźników EBOiR).

Demokracja. Z licznych badań można wnioskować, że niezależność banku centralnego ma znaczenie dla poziomu inflacji, gdy występują pewne cechy systemu politycznego charakterystyczne dla demokracji, a zwłaszcza obecność wielu wzajemnie kontrolujących się ośrodków władzy; znaczenie mają również wolności obywatelskie [Hallerberg, 2002, s. 775-802; Broz, 2002, s. 861-887; Farvaque, 2005, s. 131-135]. Można zatem próbować wnioskować, że niezależność będzie rozwiązaniem chętniej przyjmowanym w krajach charakteryzujących się wyższymi swobodami demokratycznymi. Baza Polity IV oferuje syntetyczny miernik instytucji charakterystycznych dla systemu demokratycznego.

¹ Do niewielu prób badań empirycznych zaliczyć można publikację B. Hayo, [Hayo, 1998, s. 241-263].

² Na przykład w Polsce równie ważne dla obecnego stanu niezależności NBP są działania z przełomu lat 80. i 90. i Konstytucja oraz ustawa z roku 1997, nie mówiąc już o licznych innych, drobnych nowelizacjach prawa o NBP.

Tabela 3. Opis i źródła danych

Nazwa	Opis	Wartości	Źródło
Demokracja	obecność instytucji umożliwiających ujawnienie preferencji obywateli, ograniczających władzę wykonawczą oraz gwarancje praw obywatelskich	0 – niska ocena; do 10 wysoka ocena występowania cech demokracji	Polity IV
Inflacja potransformacyjna	Najwyższa wartość inflacji w latach 1990-2004; logarytm		Transition Report 2004, European Bank for Reconstruction and Development
Otwartość gospodarki	udział handlu zagranicznego w PKB		Bank Światowy, World Development Report 2004
Transformacja	średnia wskaźników reform instytucjonalnych EBOR	1 – niewielki postęp w tworzeniu instytucji gospodarki rynkowej; 4,3 – standardy typowe dla zaawansowanych rodzajów gospodarki rynkowej	Transition Report 2003, European Bank for Reconstruction and Development

Źródło: opracowanie własne.

Otwartość gospodarki. Im większa otwartość gospodarki, tym większa presja procesów o charakterze globalnym. W przypadku wpływu globalizacji na niezależność banku centralnego dyskutowane są dwa przeciwstawne efekty:

- efekt naśladownictwa: zarówno z pracy A. Cukiermana [Cukiermann, 2005, s. 6], jak i S. Polillo i M. Guillena [Polillo, Guillen, 2005, s. 1764-1803] można wyprowadzić wniosek, że przyjęcie niezależności banku centralnego jest wynikiem procesów dostosowawczych do udziału gospodarki danego kraju w globalnej gospodarce, a zwłaszcza globalnym rynku finansowym. Zwiększona ekspozycja na zagranicę może skutkować kopiowaniem rozwiązań instytucjonalnych, zwłaszcza z państw mających szczególne znaczenie w wymianie gospodarczej danego kraju, a także tworzeniem zabezpieczeń instytucjonalnych przed zwiększoną niestabilnością. Przejmowanie pewnych typowych rozwiązań może wynikać także z poszukiwania prestiżu i uznania w społeczności międzynarodowej [Polillo, Guillen, 2005, s. 1764-1803].
- Zmniejszona presja inflacyjna: w literaturze przedmiotu obszernie dyskutuje się kwestię zmiany w przebiegu krótkookresowej krzywej Philipsa w wyniku globalizacji gospodarki. W największym skrócie problem polega to na tym, że zwiększone uzależnienie przebiegu procesów gospodarczych w kraju od sytuacji globalnej ogranicza skłonność krajowych władz monetarnych do wywołowania nadmiernej inflacji; odpada w ten sposób jeden z podstawowych argu-

mentów na rzecz niezależności banku centralnego wynikający z teorii dynamicznej niespójności – skrzywienie inflacyjne³.

5. Wyniki i wnioski

Szacowano równanie następującej postaci:

$$NBC = \alpha_0 + \alpha_1 INFL + \alpha_2 TRANS + \alpha_3 DEMO + \alpha_4 OTW + \varepsilon,$$

gdzie NBC – niezależność banku centralnego, INFL – maksymalna inflacja posttransformacyjna, TRANS – postęp reform, DEMO – ocena instytucji charakterystycznych dla demokracji, OTW – otwartość gospodarki. Próba obejmuje 24 europejskie i postsowieckie kraje transformacji (Albanię, Białoruś, Bośnię, Bułgarię, Chorwację, Czechy, Estonię, Litwę, Łotwę, Macedonię, Polskę, Rumunię, Serbię, Słowację, Słowenię, Węgry, Armenię, Azerbejdżan, Gruzję, Kazachstan, Kirgistan, Mołdawię, Rosję i Ukrainę). Przeprowadzono szacunki dla 4 miar niezależności: GMT, GMT polityczna, GMT ekonomiczna oraz własnego miernika.

Tabela 4. Wyniki oszacowania modeli

	Niezależność polityczna GMT	Niezależność ekonomiczna GMT	GMT	Niezależność – nowy miernik
INFL	0,07 (0,14)	0,08 (0,09)	0,00 (0,00)	0,02 (0,02)
TRANS	1,43 (0,97)	2,46* (0,68)	3,35** (1,35)	0,36* (0,09)
DEMO	-0,03 (0,11)	-0,07 (0,08)	-0,09 (0,17)	-0,02 (0,02)
OTW	-0,01 (0,01)	0,00 (0,00)	-0,01 (0,01)	-0,00 (0,00)
R ²	0,18	0,55	0,37	0,46
skorygowany R ²	0,01	0,48	0,24	0,35

* Statystycznie istotne $p < 0,01$, ** Statystycznie istotne $p < 0,05$.

W nawiasach pod oszacowanymi parametrami błąd standardowy oszacowania.

Źródło: wyliczenia własne.

Niestety, na wstępie trzeba stwierdzić, że analizowany zestaw determinantów nie wyjaśnia należycie poziomu niezależności banku centralnego w krajach transformacji systemowej. Przeprowadzona analiza pozwala jednak na stwierdzenie, że nie ma dowodu na to, że poziom niezależności jest zdeterminowany traumą infla-

³ Na temat kontrowersji wokół kształtu krótkookresowej krzywej Philipsa w warunkach globalizacji [Rybiński, 2007, s. 272 i n.].

cyjną. Przyjętego poziomu niezależności nie wyjaśnia również obecność instytucji charakterystycznych dla demokracji oraz otwartość gospodarki. W analizowanym zestawie danych jedynie postęp w reformach transformacyjnych wykazuje istotny wpływ na poziom niezależności. Niezależność jest pozytywnie związana z tworzeniem instytucji charakterystycznych dla gospodarki rynkowej.

Powyższe rozważania nie zaprzeczają wnioskowi płynącemu z pracy M. Brzozowskiego, mają raczej wobec nich charakter komplementarny, co wynika z innego okresu badania, innej procedury oraz częściowo innych przyjętych mierników. O ile przedmiotem zainteresowania w cytowanym tekście są determinanty przyjmowanej niezależności w momencie reformy w latach dziewięćdziesiątych, o tyle w tym artykule badano determinanty istniejącego poziomu autonomii od kilku do kilkunastu lat później. Niniejszy artykuł wskazuje na to, jak tego typu badania są wrażliwe na dobór mierników oraz okresu analizy.

Literatura

- Arnone M., Laurens B., Segalotto J.-F., Sommer M., *Central Bank Autonomy: Lessons from Global Trends*, WP/07/88 April 2007.
- Broz J., *Political System Transparency and Monetary Commitment Regimes*, „International Organization” 2002 vol. 56, s. 861-887.
- Brzozowski M., *Niezależność banku centralnego*, [w:] red. M. Brzozowski, P. Gierałtowski, D. Milczarek, J. Siwińska-Gorzelać, *Instytucje a polityka makroekonomiczna i wzrost gospodarczy*, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2006.
- Campillo M., Miron J., *Why Does Inflation Differ Across Countries?*, [w:] C.D. Romer, D.H. Romer (red.), *Reducing Inflation: Motivation and Strategy*, Chicago 1997.
- Cukierman A., *Central Bank Independence and Monetary Policy Making Institutions – Past, Present and Future*, Working Paper, February 2006, www.ideas.repec.org.
- Cukierman A., *Central Bank Independence and Policy Results: Theory and Evidence*, February 2006, Lecture presented at the International Conference on: „Stability and Economic Growth: The Role of the Central Bank”, Mexico City, November 14-15, 2005, s. 6, www.ideas.repec.org.
- Cukierman A., Miller G., Neyapti B., *Central Bank Reform, Liberalization and Inflation in Transitional Economies – an International Perspective*, Center for Economic Research, Working Paper no. 2000-106, October 2000.
- Eijffinger S., Stadhouders P., *Monetary Policy and Rule of Law*, CEPR Discussion Papers 3698, 2003.
- Eijffinger S., *The New Political Economy of Central Banking*, CentER for Economic Research, 1997.
- Farvaque E., *Political Systems and Central Bank Independence*, Economics Letters 2005, vol. 77 nr 1, s. 131-135.
- Franzese R., *Partially Independent CBs, Politically Responsive Governments, and Inflation*, „American Journal of Political Science” 1999 vol. 43, s. 681-706.
- Freytag A., Masciandaro D., *Financial Supervision Unification and Central Bank Independence: Is There any Trade Off?*, 2005, www.ideas.repec.com.
- Grilli V., Masciandaro D., Tabellini G., *Political and Monetary Institutions and Public Finance Policies in the Industrial Economies*, „Economic Policy” 1991 nr 13, s. 341-392.

- Haan J. de, Van't Hag G., *Variation in CB Autonomy Across Countries: Some Provisional Empirical Evidence*, „Public Choice” 1995 vol. 85, s. 335-51.
- Hallerberg M., *Veto Players and the Choice of Monetary Institutions*, „International Organization” 2002, vol. 56, s. 775-802.
- Hayo B., *Inflation Culture, Central Bank Independence and Price Stability*, „European Journal of Political Economy” 1998 vol. 14, s. 241-263.
- Huterski R., *Niezależność banku centralnego*, TNOiK, Toruń 2000.
- Maliszewski W., *Central Bank Independence in Transition Economies*, CSER, September 2000.
- Marshall M.G., Jagers K., *Polity IV Project. Political Regime Characteristics and Transitions*, 800-2002, www.cidcm.umd.edu/inscr/polity.
- Neumann M.J.M., *Geldwertstabilität: Bedrohung und Bewährung*, [w:] Fünfzig Jahre Deutsche Mark. Notenbank und Währung in Deutschland seit 1948, München 1998.
- Polillo S., Guillen M., *Globalization Pressure and the State: The Worldwide Spread of Central Bank Independence*, „The American Journal of Sociology” 2005 vol. 110, May, s. 1764-1803.
- Posen A., *Declarations Are Not Enough: Financial Sector Sources of Central Bank Independence*, B. Bernanke, J. Rotemberg (red.), NBER Macroeconomics Annual Report, 1995, s. 253-274
- Rybiński K., *Globalizacja w trzech odsłonach*, Difin, Warszawa 2007.
- Scheve K., *Public Inflation Aversion and the Political Economy of Macroeconomic Policymaking*, „International Organization” 2004 vol. 58, s. 1-34.
- Temple J., *CB Autonomy and Inflation: Good News and Bad News*, „Economic Letters” 1998 vol. 61, s. 215-19.
- Transition Report 2004, *European Bank for Reconstruction and Development*, London.
- Wojtyna A., *Szkice o niezależności banku centralnego*, PWN, Warszawa-Kraków 1998.

DETERMINANTS OF CENTRAL BANK INDEPENDENCE IN TRANSITION COUNTRIES

Summary

The paper discusses the determinants of central bank independence in transition countries. The first part of this paper reviews the determinants of central bank autonomy. The second part contains some evidence from transition countries. Only progress in transition (mean of EBRD transition indicators) is significant in explaining independence of central bank in transition countries.